

Asia: VN/29084/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta luonnonsuojelulain muuttamiseksi - ennallistamissuunnitelma ja luonnonarvomarkkinoiden edistäminen

Lieventämishierarkiavelvoite ja luontoteko

Valitkaa alla olevista näkemyksenne mukainen vaihtoehto ja esittäkää sille perustelut lausunnossanne.

Vaihtoehto 1: Kestävyysraportointiin velvollisten yritysten pitäisi osoittaa kirjanpitolain mukaisella raportoinnillaan noudattavansa lieventämishierarkiaa, jotta niiden luontoteko voidaan hyväksyä rekisteriin. Velvollisuus ei ulottuisi yrityksiin tai muihin oikeushenkilöihin, joita kestävyysraportointivelvollisuus ei koskisi eli esimerkiksi pieniä ja keskisuuria yrityksiä, eikä esimerkiksi kuntia tai yksityishenkilöitä.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Luonnonvarakeskuksen lausunto 30.1.2026

Luonnos hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulain muuttamisesta ja valtioneuvoston luonnonsuojelulaista antaman asetuksen muuttamisesta

YLEISIÄ KOMMENTTEJA

Luonnonsuojelulain muutoksella pyritään vauhdittamaan luonnonarvomarkkinoiden kehittymistä Suomessa. Keskeinen tavoite on siirtyminen kohti luontoposiitivista (net positive) yhteiskuntaa.

Luontoposiitivisuus on kunnianhimoinen tavoite. Sen lopputuloksena luonnon tilan tulisi olla lähtötilannetta parempi. Tavoitteen toteutumisen kannalta lievennys- eli mitigaatiohierarkian noudattaminen on keskeistä, koska ensisijainen ja vaikutuksiltaan varmin keino luonnon tilan

parantamiseksi on haitallisten toimien vähentäminen. Ilman haitallisten toimien vähentämistä luontopositiivisten tekojen nettovaikutus yhteiskunnan kannalta voi jäädä vähäiseksi tai jopa olemattomaksi.

Luonnonvarakeskuksen (Luke) näkemyksen mukaan luonnonsuojelulain suunnitellun muutoksen tavoite tukea luonnonarvomarkkinoiden kehittymistä on periaatteessa oikeasuuntainen. Se voi kannustaa laajempia ryhmiä, yrityksiä ja toimijoita edistämään luonnon monimuotoisuutta. Se voi myös edesauttaa kansallisten monimuotoisuustavoitteiden ja ennallistamisasetuksen mukaisten velvoitteiden toteutumista. Luonnoksessa on kuitenkin useita kohtia, jotka vaativat selkeytystä ja tarkennuksia. Luke haluaa tuoda esiin erityisesti seuraavat seikat.

1. Lainmuutoksella tulisi varmistaa, että yritykset ja muut toimijat ensisijaisesti vähentävät luonnolle haitallista toimintaansa, ja ”luontotekoja” tehdään vasta sen jälkeen, kun kaikki vähentämiseen liittyvät toimet on toteutettu. ”Luontotekojen” sisällyttämiseen luonnonsuojelulakiin esitetyllä tavalla liittyy riski, että toimijat menettävät kiinnostuksen toteuttaa LSL:n mukaisia vapaaehtoisia ekologisia kompensaatioita haitallisten vaikutustensa hyvittämiseen, kun ne samaan aikaan voivat vaihtoehtoisesti toteuttaa, ostaa, raportoida ja markkinoida LSL:n mukaisia myönteisiä ”luontotekoja”. Jos luontotekojen ostajat tai myyjät jatkavat haitallista toimintaansa muualla tai muussa toiminnassaan, jopa samalla kiinteistöllä, tämä voisi johtaa hiilivuotoa vastaavaan tilanteeseen, joka ei kokonaisuutena parantaisi luonnon tilaa Suomessa. Tällöin LSL:n mukaiset luontoteot voisivat myös altistua viherpesuväitteille, vaikka esitysluonnoksessa (s. 21) todetaan toisin. Edellä mainitun tilanteen estämiseksi luontotekojen kokonaisvaikutukset tulisi lähtökohtaisesti pystyä arvioimaan toimijatasolla. Jos tällainen vaatimus kohdistettaisiin vain kestävyysraportointiin velvollisille yrityksille, sen ulkopuolelle jäisi 80 % yrityksistä ja vielä selvästi suurempi osa toimijoista. Metsänomistajista sen ulkopuolelle jäisi yli 99 % eli käytännössä kaikki muutamaa suurta yhtiötä lukuun ottamatta.

2. Lakiesityksessä tulisi täsmentää millä tavoin mitigaatiohierarkian noudattaminen varmistetaan luontotekojen yhteydessä. Vaikka tekstissä (s. 8) todetaan, että ”yritysten tulisi välttää ja minimoida haitalliset luontovaikutukset, eli noudattaa niin kutsuttua mitigaatiohierarkiaa”, toisaalla (s. 28) todetaan, että ”ostaja voisi vapaasti käyttää luonnonarvohehtaareja esimerkiksi haittojen hyvittämiseen, yleiseen ympäristövastuun osoittamiseen, suojeluun, sijoitustoimintaan tai vaihdannan kohteena”. Tällainen joustavuus käytännössä mahdollistaa mitigaatiohierarkian sivuuttamisen.

3. Läpinäkyvyyden kannalta olisi tarpeen, että markkinatoimijat ja erityisesti kuluttajat voivat selkeästi erottaa tilanteet, joissa luonnonarvohehtaareja käytetään ekologiin kompensatioihin, niistä tilanteista, joissa niitä hyödynnetään luontotekojen perusteena. Laissa tulisi selkeästi määritellä näiden toimien erot ja se, miten niiden erottelu, samoin kuin ekologisen kompensaation kannusteet, käytännössä toteutettaisiin.

4. Yritykset ja maanomistajat osallistuvat myös EU:n hiilimarkkinoille, joissa esimerkiksi hiiliviljelytoimien tuottamia hiiliyksiköitä voidaan verifioida, rekisteröidä ja vaihtaa. Lakiluonnoksesta ei käy ilmi, miten vältetään kaksoislaskenta, jos samat toimet esimerkiksi samoilla kohteilla tai kiinteistöillä tuottavat sekä hiilensidontayksiköitä että luonnonarvovoyksiköitä. EU:n CRCF-sertifiointikehikon (EU) 2024/3012 artikla 7(2) velvoittaa, että hiiliviljelyn on tuotettava oheishyötyjä luonnon monimuotoisuudelle ja ekosysteemien suojelulle ja ennallistamiselle, mikä korostaa tarvetta kaksoislaskennan välttämiseksi.

5. Luonnoksessa esille nostetut selvitykset ”Luonnonarvomarkkinoiden vauhdittaminen” (Kari ym. 2025) ja ”Luonnonarvomarkkinoiden toiminnan organisointi” (YM 2025) korostavat veloitteiden merkitystä toimivien markkinoiden edellytyksenä. Selvitysten perusteella voidaan olettaa, että vapaaehtoisten luontohyvitysten ja -tekojen merkitys saattaa jäädä kokonaisuuden kannalta ja nettovaikutuksiltaan pieneksi.

6. Luontotekojen alueellista, maakunnallista ja seudullista kohdentumista tulisi voida ohjata siten, että luontotekojen kokonaisvaikutus muodostuisi mahdollisimman suureksi käytettyihin resursseihin nähden. Muussa tapauksessa toteutukseen saattaa liittyä race-to-the bottom-tyyppinen ilmiö, jossa luontoteot ohjautuvat kohteisiin, joissa niiden toteutus on halvinta ja helpointa. Suomen Akatemian rahoittaman BOOST-hankkeen tuore julkaisu käsittelee mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen ohjaukseen ekologisten kompensatioiden ja luonnonarvokaupan osalta. <https://doi.org/10.17011/jyureports/89>

YKSITYISKOHTAISIA KOMMENTTEJA

- Sivulla 13 mainitaan, että yritysten kestävyysraportointi (CSRD), taksonomia-asetus ja huolellisuusvelvoite (CSDDD) kannustavat luontomyönteisiin investointeihin. Näiden säädösten merkitys on kuitenkin vähentynyt tai vähentymässä selvästi EU:n nykyisen komission Omnibus-aloitteiden myötä.

- Sivuilla 13-14 mainitaan komission vihreitä väittämiä koskeva direktiiviehdotus (COM(2023) 166 final). Sen hyväksyntä ei ole kuitenkaan edennyt EU:ssa. Samassa kohdassa olisi hyvä mainita myös Directive on Empowering consumers for the green transition, joka koskee osin samaa asiaa ja on jo voimassa. Sen soveltamista jäsenmaissa aletaan edellyttää 27.9.2026 alkaen.

Lehto Jani
Luonnonvarakeskus

Viitala Esa-Jussi
Luonnonvarakeskus - Luonnonvarakeskuksen lausunnon laativat
erikoistutkija Esa-Jussi Viitala, tutkimusprofessori Anne Tolvanen,
tutkimuspäällikkö Janne Artell ja tutkimusprofessori Liisa Tyrväinen.